

МЛАДЕЖКА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ

Тема „Разгръщане на потенциала и повишаване на качеството на живот в най-бедните региони на България“

Основни проблеми за западане на някои региони в България са намаляване на икономическите дейности в следствие на реструктуриране на промишлеността, обезлюдяване и застаряване на населението, високи нива на безработица, незадоволително ниво на здравни и образователни услуги, липса на инвестиции и местна икономика, и липса на административен капацитет. Към това следва да се добавят и незадоволителните планова обезпеченост и устройствена политика на национално, регионално и местно ниво, които възпрепятстват ефективното развитие на териториите и пространствено разпределение на ресурсите. Все още няма област в България с разработена цялостна районна устройствена схема (Регионалната схема за пространствено развитие на област, съгласно последните промени в ЗРР), с която да се анализира съществуващото положение, да се изведат проблемите и потенциалите и да се определят стратегическите насоки и приоритети за бъдещо развитие. От друга страна, разработваните през последните няколко години стратегически документи се изготвят при не добра обезпеченост с актуална информация, пригодена за нуждите на регионалното планиране, за изключително кратки срокове и ограничени средства, което компрометира тяхното качество, актуалност и коректност на данните, с което и техните предвиждания. Липсва и регламентиране на последващ мониторинг на приложението на тези документи.

За преодоляване на тези проблеми и осигуряване на балансирано развитие на страната, е възможно да се приложи нова административна, планова и финансова организация на регионално ниво, изразяваща се в децентрализация на управлението и вземането на решения в полза на областните и общински администрации. Предложението е отнесено към общините и областите, тъй като те са установени в административно и териториално отношение единици, които могат да поемат такъв вид изпълнителна власт, за разлика от районите от ниво 2, които не представляват административно-териториални единици в България (съгласно ЗРР).

Такова реструктуриране следва да се обезпечи чрез създаване на областни съвети, които да имат правомощия за вземане на решения за управлението на областта и разпределянето на делегирания ѝ от държавата бюджет. Тези функции могат да бъдат внедрени към съществуващите вече областни администрации след реструктурирането им, за да могат да поемат новите отговорности и власт, включително и представителства на държавни институции. Областните администрации ще бъдат отговорни за осъществяване на политики и разработване и приложение на устройствени планове за регионално развитие, подобряване на демографските показатели, както и за стимулиране и привличане на икономически дейности. За продължаване на политиката за интегрирано градско развитие, е целесъобразно

създаването на структури на областно ниво, които да подпомагат реализацията на многокомпонентни проекти, финансирани чрез средства от различни оперативни програми и други източници.

Децентрализацията би гарантирала достигане в по-голяма близост до проблемите на отделните региони и тяхното целенасочено решаване, като в същото време се осигури балансирано развитие на цялата област, вместо наблюдаваното в момента изоставане в развитието на отделни общини, които често се намират отдалечени от областния център. Едновременно с това се осигурява активно междинно ниво на управление - областното, което в момента не е изявено в страната, но може да бъде възможност за доближаване и провеждане на държавната политика на регионално ниво, а в същото време да подпомага синергичното развитие на общините в една област.

Необходимо е да се обезпечи финансова самостоятелност на общинско и областно ниво чрез увеличаване на собствените приходи и по-малка зависимост от националния бюджет, включително чрез директно получаване на част от данъчните постъпления, свързани с местни икономически дейности и население. Общинските администрации все още имат по-скоро пасивна роля по отношение използване на собствените си активи с цел печалба и създаване на бизнес среда, което е показател, че трябва да се работи за създаване на повече активност, правомощия и отговорност на местно ниво за ефективно използване на наличните и потенциални ресурси, включително развитие на публично-частни партньорства. За да бъде постигнато това, има нужда от по-голяма прозрачност, ефективност и ограничаване на корупцията в управлението на общинската собственост.

Като модел за подобна децентрализация може да бъде разгледан примерът на район Кайнуу, Финландия (Kainuu Maakunta), съставен от 8 общини. Той е експериментален район за периода 2005-2012 г. със самостоятелно управление от специално създаден за целта Регионален съвет (Regional Council), избиран директно от гражданите за срок от 4 години и състоящ се от 59 членове. Традиционно държавни правомощия са предадени във власт на Регионалния съвет, който отговаря и решава разпределението на националния бюджет и европейските фондове, регионалното планиране и развитие, индустриалните политики, осигуряването на социални услуги, здравеопазване, образование и благоденствие на жителите на целия район. Изключително голямо внимание се отделя на социалните и здравни услуги, за които се отделят ок. 80% от общия бюджет. Регионалният съвет, с неговите подчинени отдели, е отговорен за регионалното планиране, като изготвя и провежда мониторинг на прилагането на регионалните планове и координира заложените мерки. Целта на този експеримент е да се промотира регионалното развитие на Кайнуу, търсейки нови иновативни решения и нови методи на коопериране.

Концентрирайки вниманието си върху най-изостаналите области в България – Силистра, Сливен, Видин, Разград, Монтана, Търговище, Кърджали, Хасково, Плевен и Ямбол, и търсейки възможности за повишаване качеството на живот в тях, следва да се съсредоточат политики и мерки за повишаване на конкурентоспособността на

областите. Опитът на Европейския съюз показва, че създаването на икономически дейности с намерението те да привлекат трудоспособно население и подобрят демографските характеристики, се оказва неефективно. Противоположно на това, рентабилно е създаване на по-добра демографска и социална среда и качество на живот, които да бъдат привлекателни за нови инвестиции и икономически дейности. Страните членки следва да приоритизират вложения в образование, изследвания, иновации и енергийни ресурси, и да предприемат мерки за намаляване на младежката безработица и за облекчаване достъпа до различни финансови източници на малки и средни предприятия.

В тази връзка трябва да се отчетат някои негативни тенденции в посочените по-горе области в България, но и не само в тях. В резултат на неадекватността на образованието и бавната реакция на средните и висшите училища към нуждите на бизнеса се възпрепятства осъществяването на директна връзка образование - бизнес/икономика. Подготовката на повечето кадри се осъществява в условия на материално и технологично остаряла база, която не съответства на нуждите на реалната икономика. Това може да бъде преодоляно чрез създаването на научно-технологични паркове в градовете, в които има висши училища и/или професионални гимназии, с което да се осъществи директна връзка между образованието и нуждите на икономиката. Тези паркове могат да бъдат специализирани в научни и производствени сфери, характерни за региона, с което да се засили спецификата и конкурентоспособността на различните региони на България помежду им и в европейски контекст. По този начин ще се създадат условия за задържане на младите в изостаналите региони, което от своя страна е предпоставка за развитие на икономически дейности. Създаването на директна връзка между образователните институции и бизнеса, от друга страна, ще повиши качеството на образование и квалификацията на търсените кадри, и ще стимулира развитието на научно-изследователска дейност в страната. По този начин се създава последователна зависимост в развитието на населението и икономиката в необлагодетелстваните региони на страната.

В заключение мога да обобщя визията ми за регионално развитие чрез децентрализация на управлението от държавата към областите, паралелно с регионални мерки за развитие на потенциала на всяка област в България и подпомагане на интегрираното развитие на градовете опорни центрове, с което да се повиши качеството на живот и конкурентоспособността на по-изостаналите региони и да доведе до по-балансирано развитие на страната като цяло. Необходимо е засилване значението и ролята на регионалното стратегическо и пространствено планиране, координирани с политиките на национално ниво и осъществяващи връзка между националните и местни приоритети.

Урб. Силвия Чакърва